

1. Veranderingen in het naamrecht

Léon Evers, Jan Otten, Henk Vat, Maurice Gordijn & Alain Baptiste

Het onderstaande geldt voor kinderen geboren ná 31 december 2023. Het kind heeft uitsluitend de Nederlandse nationaliteit of is staatloos.

Artikel 1:5 lid 1 BW (één ouder)

Het kind staat alleen in familierechtelijke betrekking tot de moeder: geslachtsnaam moeder.
Het kind staat door adoptie alleen in familierechtelijke betrekking tot de vader: geslachtsnaam vader.

Artikel 1:5 lid 2 BW (erkenning)

Erkenning en erkenning ongeboren vrucht

Bij erkenning en erkenning ongeboren vrucht kan er worden gekozen voor:

- de geslachtsnaam van de vader;
- de geslachtsnaam van de moeder uit wie het kind is/wordt geboren;
- de geslachtsnaam van de duomoeder;
- de geslachtsnaam van de beide ouders in een vrij te bepalen volgorde zonder verbindingsstreepje.

Wordt geen naamskeuze gedaan, dan krijgt of behoudt het kind de geslachtsnaam van de moeder uit wie het is geboren. De naamskeuze moet altijd in persoon worden gedaan en kan niet tot stand komen bij onderhandse akte. De naamskeuze moet worden vastgelegd in de erkenningsakte. Naamskeuze kan alleen worden gedaan bij het eerste kind dat in familierechtelijke betrekking komt te staan tot dezelfde ouders. Alle volgende kinderen hebben dan dezelfde geslachtsnaam. Er geldt een uitzondering bij adoptie. Zie ook artikel 1:5 lid 7 BW.

Als de ouders na de erkenning trouwen of hun partnerschap laten registreren, kunnen zij als gevolg daarvan opnieuw een keuze doen voor de geslachtsnaam van de andere ouder, of van beide ouders in een vrij te bepalen volgorde (zonder verbindingsstreepje). Daarbij is de geboortedatum van het kind niet relevant.

Gerechtelijke vaststelling ouderschap

In het geval van gerechtelijke vaststelling van het ouderschap staat de geslachtsnaam in een rechterlijke uitspraak.

Artikel 1:5 lid 3 BW (Adoptie)

De geslachtsnaam van het kind staat in een rechterlijke uitspraak. Deze geslachtsnaam kan afwijken van de andere (geadopteerde) kinderen.

Artikel 1:5 lid 4, 5 en 13 BW (geboren binnen huwelijk of geregistreerd partnerschap)

Ouders van verschillend geslacht

Is het kind geboren binnen een huwelijk of geregistreerd partnerschap tussen twee ouders van verschillend geslacht, dan geldt het volgende:

- Wordt geen naamskeuze gedaan, dan krijgt het kind de geslachtsnaam van de vader.

- Er kan naamskeuze worden gedaan voor de naam van de moeder of de geslachtsnaam van beide ouders in een vrij te bepalen volgorde zonder verbindingsstreepje.

Ouders van gelijk geslacht (donorverklaring is overgelegd)

Is het kind geboren binnen een huwelijk of geregistreerd partnerschap tussen twee ouders van gelijk geslacht, en is er een donorverklaring overgelegd, dan geldt het volgende:

- Wordt geen naamskeuze gedaan, dan krijgt het kind de geslachtsnaam van de duomoeder (art. 1:198 lid 1 onder b BW).
- Er kan naamskeuze worden gedaan voor:
 - de geslachtsnaam van de moeder uit wie het kind is geboren, of;
 - de geslachtsnaam van beide ouders in een vrij te bepalen volgorde zonder verbindingsstreepje.

Naamskeuze kan uiterlijk worden gedaan bij de geboorteaangifte, of bij iedere ABS als de keuze eerder wordt gedaan. **Hiervoor moeten beide ouders in persoon verschijnen voor de ABS.**

Ouder en niet-ouder zijn van gelijk geslacht (geen donorverklaring).

Is het kind geboren binnen een huwelijk of geregistreerd partnerschap tussen twee personen van gelijk geslacht, en is er geen donorverklaring overgelegd, dan geldt het volgende:

- het kind staat alleen in familierechtelijke betrekking tot de vrouw uit wie het is geboren;
- beide personen hebben op grond van art. 1:253sa het gezag;
- het kind is niet door een derde persoon erkend;
- wordt geen naamskeuze gedaan, dan krijgt het kind de geslachtsnaam van de vrouw uit wie het is geboren;
- er kan naamskeuze worden gedaan voor:
 - de geslachtsnaam van de echtgenote/geregistreerd partner; of
 - een combinatie van beide namen in een vrij te bepalen volgorde (zonder verbindingsstreepje);
- Naamskeuze kan alleen worden gedaan bij het eerste kind dat binnen deze relatie wordt geboren. Alle volgende kinderen hebben dan dezelfde geslachtsnaam indien dezelfde ouder en dezelfde echtgenoot of geregistreerde partner die niet de ouder is, van rechtswege het gezag gezamenlijk zullen uitoefenen over deze volgende kinderen.

Naamskeuze kan uiterlijk worden gedaan bij de geboorteaangifte, of bij iedere ABS als de keuze eerder wordt gedaan. De moeder uit wie het kind is/wordt geboren en haar echtgenote/geregistreerd partner moeten in persoon verschijnen voor de ABS en zij moeten beiden de akte ondertekenen.

Er geldt een uitzondering bij adoptie.

Artikel 1:5 lid 6 BW (ontkenning door moeder)

Het gaat hier alleen om situaties die heel zelden voorkomen. Legt de moeder een ontkenningsverklaring af op grond van artikel 1:199 onderdeel b of 1:198 lid 2 BW? Dan kan ook een akte van naamskeuze worden opgemaakt, waarbij de moeder en haar echtgenoot/geregistreerd partner een keuze doen voor:

- de geslachtsnaam van de moeder uit wie het kind is geboren;
- de geslachtsnaam van de echtgenoot, echtgenote of geregistreerd partner;
- de geslachtsnaam van beiden in een vrij te bepalen volgorde.

Wordt geen naamskeuze gedaan, dan heeft het kind de geslachtsnaam van de echtgenoot, echtgenote of geregistreerd partner.

Artikel 1:5 lid 7 BW (kind 16 jaar of ouder)

Een kind van 16 jaar of ouder verklaart zelf welke geslachtsnaam het zal hebben (vader, moeder, combinatie). Deze gekozen geslachtsnaam kan afwijken van die van jongere kinderen.

Artikel 1:5 lid 8 BW (eenheid van naam)

Een naamskeuze kan alleen worden gedaan voor het eerste kind dat in familierechtelijke betrekking tot dezelfde ouders komt te staan. De naamskeuze is ook mogelijk als een kind wordt geboren binnen een huwelijk of geregistreerd partnerschap van twee vrouwen en het kind wordt niet erkend. Beide vrouwen krijgen het gezag. Wordt een naamskeuze gedaan, dan moeten zowel de moeder waaruit het kind is geboren als haar echtgenote de akte van naamskeuze of de geboorteakte ondertekenen. Ook dan geldt dat de naamskeuze voor het eerste kind bepalend is voor alle volgende kinderen die binnen het huwelijk of het geregistreerd partnerschap van deze twee vrouwen worden geboren.

Voorbeeld:

Alida van Brakel is gehuwd met Monica Vissers. Alida krijgt een kind, de donor is bekend. Bij de geboorte krijgt het kind de geslachtsnaam van Brakel. De naamskeuze kan vooraf worden gedaan of bij de geboorteaangifte. De mogelijkheden voor naamskeuze zijn:

- Vissers;
- Vissers van Brakel;
- van Brakel Vissers.

Artikel 1:5 lid 9 BW (keuze door één ouder)

Het kan zijn dat een van de ouders is overleden, onder curatele staat wegens lichamelijke of geestelijke toestand, of dat er ten aanzien van hem/haar een mentorschap bestaat. In die gevallen legt de andere ouder een verklaring af.

Artikel 1:5, lid 14 BW (ouder bezit meervoudige geslachtsnaam)

Wanneer (een van) de ouders vóór 1 januari 2024 al een meervoudige geslachtsnaam bezit, wordt deze onverkort overgenomen (zie art. 1:5 lid 14 BW (nieuw)).

Voorbeeld

Jan Korthalt Altes is gehuwd met Alida van Brakell van Wadenoyen en Doorwerth. De mogelijkheden voor naamskeuze zijn:

- Korthalt Altes;
- van Brakell van Wadenoyen en Doorwerth;
- Korthalt Altes van Brakell van Wadenoyen en Doorwerth;
- van Brakell van Wadenoyen en Doorwerth Korthalt Altes.

Het is niet toegestaan een deel van de geslachtsnaam te gebruiken of toe te voegen bijvoorbeeld van Wadenoyen Altes of een andere combinatie van een deel van de geslachtsnamen.

Opmerkelijk: een meervoudige geslachtsnaam wordt als één geslachtsnaam gezien, maar wanneer betrokkene kan aantonen dat zijn geslachtsnaam (bijv. bij zijn geboorte of een andere wijziging in de burgerlijke staat) is samengesteld uit meerdere delen, kunnen de ouders beslissen dat slechts één deel aan het kind wordt doorgegeven. Het betreft het eerste kind uit deze relatie. Het gaat hier om een persoon met uitsluitend de Nederlandse nationaliteit, die is geboren uit ouder(s) met een samengestelde geslachtsnaam. Deze toezegging heeft de minister gedaan tijdens de behandeling van

het wetsontwerp in de Eerste Kamer. Volgens de minister worden geen hoge eisen gesteld voor het aannemelijk maken.

Voorbeeld

Uit het huwelijk van Alessandro Lopez Mendez en Veronique Knoops wordt een eerste kind geboren. Alessandro en Veronique bezitten uitsluitend de Nederlandse nationaliteit. Alessandro en zijn ouders zijn van oorsprong Spaans en zijn tot Nederlander genaturaliseerd. Zij tonen aan dat de naam van Alessandro is samengesteld uit het eerste deel van de geslachtsnaam van zijn vader en het eerste deel van de geslachtsnaam van zijn moeder.

De ouders kunnen er nu voor kiezen één deel van de naam van Alessandro door te geven en niet de uit twee delen bestaande geslachtsnaam van Alessandro. Dit kan alleen wanneer er een combinatie wordt gekozen met de geslachtsnaam van de moeder. Hiervoor moet een akte van naamskeuze worden opgemaakt. Er kan dan worden gekozen voor:

- Lopez Knoops;
- Knoops Lopez;
- Mendez Knoops;
- Knoops Mendez.

Het omgekeerde is ook mogelijk: de moeder heeft een geslachtsnaam die uit meerdere delen bestaat.

Voorbeeld

Uit het huwelijk van Sander Korsten en Maria Garcia Carreras wordt een eerste kind geboren. Sander en Maria bezitten uitsluitend de Nederlandse nationaliteit. Maria en haar ouders zijn van oorsprong Portugees en zijn tot Nederlander genaturaliseerd. Er kan dan worden gekozen voor:

- Korsten Garcia;
- Garcia Korsten;
- Korsten Carreras;
- Carreras Korsten.

De mogelijkheid bestaat dat beide ouders een samengestelde geslachtsnaam hebben. De redactie is van mening dat het dan ook mogelijk is om te kiezen voor een combinatie uit die beide geslachtsnamen.